

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економічної теорії і
фінансово-економічної безпеки

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсової роботи

з дисципліни

**« Організація та управління системою фінансово-економічної
безпеки підприємства »**

для студентів 1-го року навчання ОКР «Магістр»

Галузі знань:

05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність:

051 «Економіка»

Ступінь вищої освіти: магістр

Освітньо-професійні програми:

«Економічна та продовольча безпека»

Факультет: Економіки, бізнесу і контролю

Одеса ОНТУ 2023

Протокол № __ від _____ 2019 р.

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни ”Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки підприємства” які навчаються на основі навчальної програми дисципліни «Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки» для спеціальності: 051 «Економіка», Освітньої програми «**Економічна та продовольча безпека**» ступінь вищої освіти «магістр» усіх форм навчання /Укладачі: Н.С. Згадова, Г.П. Атамась, Т.І. Ткачук, Ю.А. Работін, М.М. Петрушенко, Г.М. Шевченко - Одеса: ОНТУ, 2023. - 44 с.

Укладачі: Н.С. Згадова, канд. екон. наук, доцент

Г.П. Атамась, канд. екон. наук, доцент

Т.І. Ткачук, канд. екон. наук, доцент

Ю.А. Работін, канд. екон. наук, доцент

М.М. Петрушенко, док. екон. наук, доцент

Г.М. Шевченко, док. екон. наук, доцент

ЗМІСТ

	Стор.
1. Мета і завдання виконання курсової роботи.....	3
2. Тематика курсових робіт.....	5
3. Вибір теми курсової роботи.....	7
4. Порядок виконання курсової роботи.....	7
5. Структура курсової роботи.....	8
6. Вихідні дані до виконання роботи.....	9
7. Список літератури.....	9
8.ДОДАТКИ.....	13
Додаток 1.....	13
Додаток 2.....	14
Додаток 3.....	17
Додаток 4.....	19
Додаток 5.....	24
9.Висновок.....	43

1. Мета і завдання виконання курсової роботи

Курсова робота є важливою формою самостійного вивчення студентами дисципліни “Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки підприємства”.

Фінансова безпека підприємства характеризується сукупністю кількісних і якісних параметрів його фінансового стану, яка комплексно має відображати рівень фінансової захищеності підприємства. Така сукупність параметрів повинна формуватися на принципах системного підходу, що дозволяє визначати фінансову безпеку підприємства як самостійну систему, яка відрізняється від інших систем, котрі забезпечують ефективне функціонування підприємства.

Мета написання курсової роботи є дослідження питань, пов'язаних із економічною безпекою підприємства, її сучасною характеристикою, оцінкою і напрямками забезпечення її належного рівня. Поглибити теоретичні знання, набуті студентами в процесі вивчення курсу, і сформувані у них уміння застосовувати їх при практичному вирішенні задач комплексного забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємства в умовах ринкової економіки.

У процесі виконання курсової роботи студент повинен вивчити й описати теоретичні питання дисципліни, що передбачають:

- аналіз зовнішніх і внутрішніх загроз підприємству;
- показники оцінки ефективності виробничої і фінансової діяльності;

аналіз форми власності підприємства, сегмента ринку, на якому воно працює, його організаційної структури, переліку продукції, що випускається, її конкурентоспроможність, зовнішнього і внутрішнього ринку збуту.

Описати фактори зовнішніх і внутрішніх загроз фінансово – економічної безпеки підприємства та існуючу систему нейтралізації та протидії негативним факторам

Розробити рекомендації з організації системи комплексного забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємства та захисту його економічних інтересів. Обґрунтувати введення в організаційну структуру підприємства нового підрозділу – служби економічної безпеки підприємства. На базі запропонованої організаційної структури служби економічної безпеки розробити рекомендації з функціональних обов'язків посадових осіб служби економічної безпеки підприємства. Розробити рекомендації з доповнення посадових інструкцій усіх категорій керівників і персоналу з питань забезпечення фінансово - економічної безпеки підприємства. Результати рекомендацій представити у вигляді інтегрованої матричної структури системи комплексного забезпечення економічної безпеки підприємства. Запропонувати перспективний план реалізації заходів щодо зниження ризиків реальних і потенційних загроз фінансово - економічній безпеці підприємства.

Виконання курсової роботи – складова частина навчального процесу, спрямована на поглиблення засвоєння студентами програми дисципліни “Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки підприємства”.

У процесі виконання курсової роботи студент повинен розкрити й оцінити:

- форму власності підприємства;
- організаційну структуру підприємства;
- існуючий рівень виробничо-фінансової діяльності підприємства;
- існуючу на підприємстві систему забезпечення його фінансово - економічної безпеки;
- оцінити реальні та потенційні внутрішні і зовнішні загрози та ризики;
- план дій з метою зміцнення рівня економічної безпеки підприємства;
- зміст рекомендацій зі створення комплексної системи забезпечення фінансово - економічної безпеки підприємства і запропонованої організаційної структури служби економічної безпеки.

2. Тематика курсових робіт

Зміст курсової роботи повинен відповідати затвердженій програмі дисципліни і включати:

Тема 1. Загрози економічної безпеки підприємств України в умовах глобалізації світової економіки.

Тема 2. Зовнішнє середовище та його вплив на стан фінансово – економічної безпеки підприємств.

Тема 3. Внутрішнє середовище підприємства як основа забезпечення його сталого розвитку і захисту від загроз та ризиків ринкової економіки.

Тема 4. Організація комплексної системи забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємства.

Тема 5. Розробка та управління реалізацією стратегії фінансово – економічної безпеки підприємства як складової його загальної стратегії розвитку.

Тема 6. Механізм управління комплексною системою забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємства.

Тема 7. Організація внутрішньої й зовнішньої взаємодії в процесі забезпечення фінансово - економічної безпеки підприємства.

Тема 8. Організація та управління моніторингом зовнішніх і внутрішніх загроз та методи оцінки стану фінансово – економічно безпеки підприємства.

Тема 9. Організація управління ризиками підприємства як складової системи забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємства.

- Тема 10. Призначення, завдання, основи організації діяльності та управління спеціальним структурним підрозділом підприємства з забезпечення економічної безпеки.
- Тема 11. Концепція корпоративної безпеки членів УСПП як основа побудови сучасної системи забезпечення фінансово – економічної безпеки українських підприємств.
- Тема 12. Загрози зовнішнього середовища непрямої дії на стан фінансово – економічної безпеки підприємства.
- Тема 13. Фактори загроз економічній безпеці підприємства.
- Тема 14. Значення зовнішнього середовища в забезпеченні фінансово – економічної безпеки.
- Тема 15. Зовнішнє середовище як фактор загроз фінансово – економічної безпеки підприємства.
- Тема 16. Вплив структури та управління підприємством на фінансово – економічну безпеку підприємства.
- Тема 17. Фактори внутрішнього середовища та їх вплив на індивідуальну поведінку персоналу підприємства.
- Тема 18. Методи підвищення надійності персоналу.
- Тема 19. Стратегічне управління як умова фінансово – економічної безпеки діяльності підприємства.
- Тема 20. Інформаційні - аналітичні технології в сфері економічної безпеки
- Тема 21. Правове регулювання щодо забезпечення безпеки діяльності підприємства.
- Тема 22. Правове регулювання взаємодії підприємства та зовнішніх організацій при здійсненні сумісних заходів щодо забезпечення безпеки діяльності підприємства.
- Тема 23. Методи оцінки стану фінансово - економічно безпеки підприємства.
- Тема 24. Механізми управління ризиками підприємства.
- Тема 25. Організаційна структура та основні функції структурних складових підрозділу підприємства з забезпечення економічної безпеки.

Перелік конкретних теоретичних питань представлений у додатку 2. Він не є вичерпним і може бути розширеним в рамках вищезазначеної програми. Приводом для збільшення кількості питань може бути їх недостатня кількість або обґрунтована вимога викладачів чи студентів, що пов'язано з їх науковими інтересами.

3. Вибір теми курсової роботи

Курсова робота - це самостійна практична робота студента, що дає можливість оцінити рівень знань студента й уміння їх застосувати в практичній діяльності.

При виконанні й оформленні курсової роботи необхідно врахувати і виконати такі вимоги:

- курсова робота виконується на стандартних аркушах папера формату А-4;
- курсова робота повинна бути прошита;
- при виконанні роботи на комп'ютері друкувати шрифтом Times New Roman 14 через 1,5 інтервалу;

Вибір варіанта першого та другого теоретичних питань здійснюється за бажанням студентів з урахуванням їх наукових інтересів за умови недопущення співпадінь в групі. Варіанти можуть бути розподілені за списком чи з використанням двох останніх цифр залікової книжки (на розсуд керівника (ів)). Вибір варіанта третьої задачі – конкретного діючого підприємства – проводиться відповідно до місця роботи (чи можливості доступу до даних) студента. З метою збереження конфіденційності і нерозголошення відомостей про діючу на підприємстві систему економічної безпеки назва підприємства може бути змінена.

4. Порядок виконання курсової роботи

Розкрити зміст двох теоретичних і одного практичного завдання на базі підприємства, де працює (чи має доступ до даних) студент.

На основі даних конкретного діючого підприємства провести аналітичні дослідження, а саме: оцінку поточного стану рівня його економічної безпеки і розробити конкретні заходи щодо нової системи комплексного забезпечення фінансово - економічної безпеки. Необхідно розкрити зміст нової системи комплексного забезпечення фінансово - економічної безпеки. Проаналізувати зовнішні і внутрішні загрози безпеці підприємства, показники оцінки ефективності його виробничої і фінансової діяльності. Показати і проаналізувати з позиції економічної безпеки форму власності підприємства, сегмента ринку на якому воно працює, його організаційну структуру, продукцію, що випускається, її конкурентоспроможність, зовнішній і внутрішній ринки збуту. Зробити аналіз фінансового стану підприємства, використовуючи власну чи запропоновану методику (Додаток 4). При цьому об'єм показників власної методики не повинен бути меншим від

запропонованого. Описати фактори зовнішніх і внутрішніх загроз підприємству й існуючу систему нейтралізації негативних факторів. Розробити рекомендації з організації системи комплексного захисту інтересів підприємства шляхом введення в організаційну структуру підприємства нового підрозділу – служби економічної безпеки підприємства (Дод. 5). Обґрунтувати вибір організаційної структури і доцільність введення підрозділів служби економічної безпеки.

На базі організаційної структури служби економічної безпеки підприємства розробити рекомендації з функціональних обов'язків посадових осіб служби безпеки. Розробити рекомендації з доповнення посадових інструкцій усіх категорій керівників підприємства з питань забезпечення економічної безпеки підприємства. Результати рекомендацій представити у вигляді інтегрованої матричної структури системи комплексного забезпечення фінансово - економічної безпеки підприємства. Запропонувати механізм управління системою безпеки та перспективний план заходів щодо зниження ризиків реальних і потенційних погроз фінансово - економічної безпеки підприємству.

5. Структура курсової роботи

Курсова робота містить такі розділи:

1. Титульна сторінка (Дод. 1).
2. Зміст.
3. Вступ (до 3стор.) розкриває актуальність теми, її теоретичне і практичне значення в сучасних умовах.
4. Теоретична частина (10-15стор.) подається у вигляді реферату із зазначеної тематики, що базується на узагальненні матеріалу 3-5 джерел. Необхідно висвітлити сутність, основні поняття і положення заданих питань відповідно до варіанту, а також їхнє практичне значення при визначенні стратегії підприємства.
5. В практичній частині (до 30стр.) викладаються результати аналітичних досліджень, надається коротка аналітична довідка про фінансово – господарський стан та існуючу систему забезпечення економічної безпеки для конкретного підприємства. На базі проведення аналітичних досліджень визначається, пропонується та обґрунтовується нова комплексна система забезпечення економічної безпеки
6. Висновки (до 5 стор.), в яких необхідно узагальнити викладений матеріал, висвітлити своє ставлення до розглянутих проблем і зробити узагальнену оцінку існуючої і перспективної системи комплексного забезпечення економічної безпеки підприємства.
7. Навести перелік використаної літератури з зазначенням автора, назви, назви видавництва, міста видання, року видання, обсягу сторінок.

Наприклад: Соснин А.С., Прыгунов П.Я. Менеджмент безпеки підприємництва: Учеб. Пособ. - К.: Видавництво Європейського університету, 2002. - 357 с.

8. Загальний обсяг курсової роботи до 50 сторінок але не менш 35 сторінок. Список використаних джерел не менш 10 найменувань.

6. Вихідні дані до виконання роботи

1. Титульна сторінка (Дод. 1)
2. Контрольні питання (Дод. 2).
3. Інтегрована матрична структура забезпечення економічної безпеки підприємства (Дод. 3).
4. Методичні рекомендації для проведення аналітичних досліджень фінансового стану підприємства (Дод.4)
5. Типова структура підрозділу безпеки підприємства (Додаток.5).

7. Список літератури

1. Закон України від 01.07.2014 р. No 1556-VII «Про вищу освіту» [Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>]
2. Закон України від 05.09.2017 р. «Про освіту» – [Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>]
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. No 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>]
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. No 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» [Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>];
5. Національний класифікатор України: «Класифікація видів економічної діяльності» ДК 009:2010 [Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>]
6. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010 ДК 003:2010 [Режим доступу: <http://www.dk003.com>]
7. Стандарт вищої освіти України другого (магістерського) рівня за галуззю знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» від 4.03.2020 р. No 3828. Положення про освітні програми в ДДАЕУ від 02.05.2019 р. [Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1dTCwNJkeOQAzFuMVg1ZEOv69Q9Tzd-xX/view>]

8. Економічна безпека: підруч. для студентів ВНЗ / [О. Б. Жихор та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. І. Барановського ; Ун-т банк. справи Нац. банку України (м. Київ). Київ : УБС НБУ, 2015. 467 с. URL: <https://library.if.ua/book/62/4501.html>

9 Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А.Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2014. Вып.10 – 784с. – (Серия «Библиотека финансового менеджера»).

10. Койло В.В. Теоретико-методологічні підходи до оцінки поняття фінансової безпеки в умовах зростання загроз країни. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. Випуск 23. Частина 2. 2017 С. 38-42. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_23/2/10.pdf

11. Лисяк Л.В. Сучасний стан та основні проблеми фінансової безпеки України. Електронне фахове видання «Ефективна економіка». 2015. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4690>

12. Василенко, Л. П. Фінанси підприємства у схемах і таблицях [Текст]: навчально-наочний посібник / Л. П. Василенко, Л. В. Гут, О. П. Оксенко; Київський нац. торговельно-економ. ун-т, Чернівецький торговельно-економ. ін-т. – К. : Дакор, 2006. – 344. – ISBN 966-8379X.

13. Економічна безпека: навч. посіб. / З. С. Варналій [та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. З. С. Варналія / З. С. Варналій . – К.: Знання, 2009. – 647 с.

14. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В., [за ред. Т.Г. Васильціва].– Львів: ВИДАВНИЦТВО, 2012. –386 с.

15. Вихристюк О. С. Нормативно-правове забезпечення регулювання економічної безпеки підприємств [Електронний ресурс]. Режим доступу – http://www.archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nrmaup/2010_2/pdf_files/2_31-236.pdf

16. Гаєць В.М. та ін.. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія / В.М. Геєць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк та ін. / за ред. В.М. Геєця. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 240 с.

17. Горячева К.С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К.С. Горячева // Економіст. – 2013. – № 8. – С. 65-67.

18. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436- IV (Редакція станом на 03.02.2013) [Електронний ресурс] – <http://www.rada.gov.ua>.

19. Єпіфанов А.О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: моногр. / А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.
20. Єрмошенко М.М. Економічні та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки підприємства. / М.М. Єрмошенко, К.С. Горячова, А.М. Ашуєв; [за наук. ред. М.М. Єрмошенка]. – К.: Національна академія управління, 2015. – 78 с.
21. Клебанова Т.С. Моделирование финансовых потоков в условиях неопределенности: монография / Т.С. Клебанова, Л.С. Гурьянова, Н. Богониколос, О.Ю. Кононов, Я.Г. Берсуцкий. – Харьков: ИД «ИНЖЭК», 2016. – 312с.
22. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] - <http://www.zakon.rada.gov.ua>
23. Кракос Ю.Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю.Б. Кракос, Р.О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – №1(1) – С. 86-97.
24. Комар Н. В. Концепція формування та реалізації національних інтересів у системі забезпечення національної безпеки країни [Текст] / Н. В. Комар, М. В. Лизун // Новий світовий економічний порядок та глобальні виклики для України: монографія / О. В. Булатова, Ю. Г. Козак, В. В. Козюк, Н. В. Комар; за наук. ред. А. Крисоватого, Є. Савельєва. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – С. 133-140.
25. Лагун, М. І. Послідовність проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємства [Текст] / М. І. Лагун // Формування ринкових відносин в Україні. - 2016. - №6. - С. 31-36.
26. Мойсеєнко І.П., Марченко О.М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник. – Львів, 2011. – 380 с.
27. Орлова В.В. Ідентифікація загроз фінансовій безпеці підприємства. / В.В. Орлова // Науковий вісник НЛТУ України. Вип. 21.13. – 2011. – С. 267-273.
28. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс] – <http://www.rada.gov.ua>
29. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом [Електронний ресурс]: Закон України № 1499-IV: станом на 17 лютого 2013 р. (зі змінами). Режим доступу – <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>
30. Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс]: Закон України № 984-IV-ВР. – К., 2003. Режим доступу – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

31. Мартинюк В. П. Фінансові аспекти розбудови митної системи в інтересах економічної безпеки України: [монографія] / Мартинюк В. П. – Київ: Кондор, 2011. – 326 с.
32. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки: навчальний посібник / Стеченко Д. М. – К.: МАУП, 2000. – 172 с.
33. Філімоненков, О. С. Фінанси підприємств [Текст]: навчальний посібник / О. С. Філімоненков; МАУП. - 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: МАУП, 2004. – 288. – ISBN 966-608-465-1.
34. Фондовий ринок: підручник: у 2 кн. – Кн. 1 / В. Д. Базилевич, В. М. Шелудько, В. В. Вірченко та ін.; за ред. В. Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: Знання, 2015. – 621 с.
35. Юрій С. І. Фінанси: Підручник / За ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. К.: Знання, 2008. – 611 с.
36. Тисячна Ю. С. Комплексна технологія бенчмаркінгу як інструмент забезпечення фінансової безпеки банку [Текст] / Ю. С. Тисячна, К. М. Азізова, О. М. Рац // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 5. – С. 427 – 437.
37. Ткаленко С. І. Інвестиційна безпека в умовах глобалізації фінансових потоків / С. І. Ткаленко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2010. – № 1. – С. 282 – 291.
38. Томарева В. В. Параметри та шляхи забезпечення інвестиційної безпеки національної економіки на регіональному рівні / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbu.gov.ua>.
39. Харченко О. С. Підходи до визначення рівня платоспроможності в системі фінансової безпеки підприємств [Текст] / О. С. Харченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 9. – С. 73 – 75.
40. Ходжаян А. О. Фінансова безпека в системі забезпечення стійкого розвитку економіки [Текст] / А. О. Ходжаян // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – № 4. – С. 3 – 6.

8. ДОДАТКИ

Додаток 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економічної теорії і
фінансово-економічної безпеки

Курсова робота

з дисципліни “Організація та управління системою фінансово-
економічної безпеки підприємства”

Тема: “Розробка комплексної системи забезпечення фінансово-економічної
безпеки підприємства”.

Номер варіанта
Виконав магістр П.І.Б.
Прийняв

ОДЕСА 2023 р.

Контрольні питання

1. Поняття “фінансово-економічна безпека” підприємства: визначення, зміст.
2. Цілі, задачі, об’єкти фінансово-економічної безпеки підприємства.
3. Джерела та фактори загроз економічній безпеці підприємства.
4. Класифікація загроз фінансово-економічній безпеці підприємства.
5. Основні напрями забезпечення економічної безпеки підприємства.
6. Принципи забезпечення економічної безпеки підприємства.
7. Роль і значення зовнішнього середовища в забезпеченні фінансово – економічної безпеки.
8. Фактори загроз зовнішнього середовища прямої дії на стан фінансово – економічної безпеки підприємства.
9. Загрози зовнішнього середовища непрямої дії на стан фінансово – економічної безпеки підприємства.
10. Зовнішнє середовище партнерів і конкурентів підприємства як фактор загроз непрямої дії на стан його фінансово – економічної безпеки.
11. Методи протидії загрозам зовнішнього середовища підприємства.
12. Внутрішнє середовище підприємства як фактор загроз та ризиків фінансово – економічної безпеки підприємства.
13. Вплив структури, системи контролю й управління підприємством на його фінансово – економічну безпеку.
14. Фактори внутрішнього середовища, що впливають на індивідуальну поведінку персоналу підприємства.
15. Методи підвищення надійності персоналу.
16. Мета, основні принципи і задачі комплексної системи забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємства.
17. Основні принципи побудови та діяльності комплексної системи забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємства.
18. Основні внутрішні складові комплексної системи забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємства.
19. Зовнішні складові комплексної системи забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємства.
20. Розробка системи комплексного захисту підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз та ризиків.
21. Стратегічне управління як умова безпеки діяльності підприємства.
22. Стратегія фінансово – економічної безпеки підприємства як основа діяльності щодо протидії загрозам та ризикам.

- 23.Склад і основні етапи розробки стратегії фінансово – економічної безпеки підприємства.
- 24.Управління реалізацією стратегії фінансово – економічної безпеки підприємства.
- 25.Сутність і поняття механізму керування фінансово - економічною безпекою підприємства.
- 26.Принципи, методи й функції керування фінансово - економічною безпекою підприємства.
- 27.Процес керування й управлінські відносини при забезпеченні економічної безпеки.
- 28.Формування системи керування фінансово - економічною безпекою підприємства.
- 29.Алгоритм управління системою економічної безпеки підприємства.
- 30.Концептуальні основи організації взаємодії в процесі забезпечення фінансово - економічної безпеки підприємства.
- 31.Взаємодія всередині системи безпеки підприємства.
- 32.Взаємодія зі структурними підрозділами підприємства при плануванні та здійсненні заходів щодо забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємства.
- 33.Взаємодія з зовнішніми державними і недержавними організаціями при організації та проведенні заходів щодо попередження та зниження загроз та ризиків в діяльності підприємства.
- 34.Механізм управління взаємодією системи економічної безпеки підприємства та зовнішніми організаціями.
- 35.Правове регулювання взаємодії підприємства та зовнішніх організацій при здійсненні сумісних заходів щодо забезпечення безпеки діяльності підприємства.
- 36.Методологія інформаційної - аналітичної діяльності по визначенню зовнішніх і внутрішніх загроз економічної безпеки підприємства.
- 37.Інформаційні - аналітичні технології в сфері економічної безпеки.
- 38.Організація інформаційно-аналітичного забезпечення управлінської діяльності по забезпеченню фінансово - економічної безпеки підприємства.
- 39.Методи оцінки стану фінансово - економічно безпеки підприємства.
- 40.Сутність, визначення, класифікації й аспекти ризику.
- 41.Внутрішні й зовнішні ризики фінансово - економічної безпеки підприємства.
42. Джерела ризиків фінансово - економічної діяльності підприємства.
- 43.Механізми управління ризиками підприємства.
- 44.Призначення та основні принципи діяльності підрозділу підприємства з забезпечення економічної безпеки.

45. Задачі та напрями діяльності підрозділу підприємства з забезпечення економічної безпеки.
46. Організаційна структура та основні функції структурних складових підрозділу підприємства з забезпечення економічної безпеки.
47. Вимоги до персоналу підрозділу підприємства з забезпечення економічної безпеки.
48. Механізм управління діяльністю підрозділу підприємства з забезпечення економічної безпеки.
49. Планування та специфіка роботи підрозділу підприємства з забезпечення економічної безпеки
50. Мета, місія і цілі концепції корпоративної безпеки членів Українського союзу промисловців та підприємців (УСПП).
51. Завдання концепції корпоративної безпеки членів УСПП.
52. Об'єкти та суб'єкти правовідносин системи корпоративної безпеки членів УСПП.
53. Принципи організації та функціонування системи корпоративної безпеки членів УСПП
54. Основні загрози безпеці членів УСПП.
55. Основні елементи корпоративної безпеки членів УСПП.
56. Правова основа системи корпоративної безпеки членів УСПП.
57. Рівні забезпечення корпоративної безпеки членів УСПП.
58. Організація корпоративної безпеки членів УСПП.
59. Механізми забезпечення корпоративної безпеки членів УСПП.
60. Суб'єкти забезпечення корпоративної безпеки членів УСПП.
61. Фінансування системи корпоративної безпеки УСПП.
62. Порядок вступу до системи корпоративної безпеки УСПП.

Матрична система забезпечення економічної безпеки підприємства (варіант 1)	
Структурні підрозділи підприємства	Задачі і функції, що виконуються структурними підрозділами підприємства в системі його економічної безпеки
	Розробка і реалізація стратегій підприємства
Аналіз збитків і прогноз втрат	Юридичний відділ
Встановлення оптимальних нормативів витрати ресурсів	Планово-економічний відділ
Встановлення оптимальних цін на продукцію	Фінансовий відділ
Удосконалення документації і технологій виробництва	Технічний відділ
Економія матеріальних і технічних ресурсів	Виробничий відділ
Забезпечення безпечних умов праці	Відділ маркетингу
Збереження комерційної таємниці	Відділ кадрів
Оцінка партнерів і конкурентів	Відділ охорони праці і техніки безпеки
Захист матеріальних засобів і фінансів	Адміністративний відділ
Захист контрактів	
Захист інформації	
Підбор кадрів	
Протидія злочинним зазіханням	

Матрична система забезпечення економічної безпеки підприємства (варіант 2)

Апарат управління підприємством та структурні підрозділи	Функції, що виконуються в системі економічної безпеки													
	Загальні							Спеціальні						
	Стратегія	Планування	Облік	Аналіз	Контроль	Аналіз ефективності	Використання ресурсів	Безпека праці	Комерційна таємниця	Оцінка партнерів і конкурентів	Захист контрактів	Захист інформації	Протидія злочинам	Контролінг
Генеральний директор	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Головний інженер	X	X			X		X	X	X					X
Головний технолог	X	X			X		X	X	X					X
Виробничо-технічний департамент	X	X			X		X	X	X					X
Фінансово-економічний	X	X	X	X	X	X	X	X						X
Бухгалтерія	X	X	X	X	X	X		X	X				X	X
Департамент маркетингу	X	X					X		X	X				X
Департамент IT											X			X
Юридичний департамент і роботи з										X	X	X		X
Департамент економічної безпеки	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Методичні рекомендації
для проведення аналітичних досліджень фінансового стану підприємства
(Розроблено на основі рекомендацій Аудиторської палати України)

Аналітичні дослідження фінансового стану підприємства проводяться на підставі отриманих облікових даних шляхом здійснення аналізу показників фінансового стану, а саме: коефіцієнта абсолютної ліквідності, коефіцієнта загальної ліквідності, коефіцієнта фінансової стійкості (чи незалежності або автономії), коефіцієнта покриття зобов'язань власним капіталом. У разі потреби є можливим розрахувати інші показники. При розрахунку показників рекомендується наводити як результати, так і порядок розрахунку показників фінансового стану.

Таблиця 1

Показники фінансового стану підприємства

№ пор.	Показники	Формула розрахунку показника фінансового стану	Орієнтовне позитивне значення показника
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K1 = \frac{\text{Грошові кошти} + \text{Грошові еквіваленти} + \text{Короткострокові фінансові вкладення}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}$	0,25 - 0,5
2	Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	$K2 = \frac{\text{Грошові кошти} + \text{Грошові еквіваленти} + \text{Дебітори (непрострочені та реальні)} + \text{Запаси} + \text{Витрати}}{\text{Короткострокова заборгованість}}$	1,0 - 2,0
3	Коефіцієнт фінансової стійкості (або платоспроможності, або автономії)	$K3 = \frac{\text{Власні кошти}}{\text{Вартість майна (підсумок активу балансу)}}$	0,25 - 0,5
4	Коефіцієнт структури капіталу (фінансування)	$K4 = \frac{\text{Короткострокова кредиторська заборгованість} + \text{Довгострокова кредиторська заборгованість}}{\text{Власний капітал}}$	0,5 - 1,0

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється за даними балансу та дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання.

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів): коефіцієнта покриття, коефіцієнта швидкої ліквідності, коефіцієнта абсолютної ліквідності та чистого оборотного капіталу.

Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) розраховується як відношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства та показує достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності розраховується як відношення найбільш ліквідних оборотних засобів (грошових засобів та їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості) до поточних зобов'язань підприємства. Він відображає платіжні можливості підприємства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності обчислюється як відношення грошових засобів та їхніх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина боргів підприємства може бути сплачена негайно.

Чистий оборотний капітал розраховується як різниця між оборотними активами підприємства та його поточними зобов'язаннями. Його наявність та величина свідчать про спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати подальшу діяльність.

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснюється за даними балансу підприємства, характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості і незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності.

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів): коефіцієнта платоспроможності (автономії), коефіцієнта фінансування, коефіцієнта забезпеченості власними оборотними засобами та коефіцієнта маневреності власного капіталу.

Коефіцієнт фінансової стійкості (платоспроможності або автономії) розраховується як відношення власного капіталу підприємства до підсумку балансу підприємства і показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність.

Коефіцієнт структури капіталу (фінансування) розраховується як співвідношення залучених та власних засобів і характеризує залежність підприємства від залучених засобів.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами розраховується як відношення величини чистого оборотного капіталу до величини оборотних активів підприємства і показує забезпеченість підприємства власними оборотними засобами.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні засоби, а яка - капіталізована. Коефіцієнт маневреності власного капіталу розраховується як відношення чистого оборотного капіталу до власного капіталу.

Вказані у таблиці 1 показники фінансового стану, розраховуються за попередні 2 - 3 періоди, включаючи звітний. Вибір періоду (квартал, рік, півріччя) залишається за аудитором з урахуванням зіставлення зазначених періодів.

Обов'язково в аудиторському висновку розраховуються та наводяться показники абсолютної ліквідності, загальної ліквідності, фінансової стійкості, структури капіталу.

Інші показники (таблиця 2) розраховуються та наводяться у висновку при необхідності за рішенням аудитора.

На підставі аналізу показників фінансового стану (таблиця 1) аналітик може зробити висновок про реальність та перспективи фінансового стану підприємства (за власною думкою) вірогідність його безперервного функціонування (у тому числі вірогідність можливого банкрутства) як суб'єкта господарювання.

Цей розділ також рекомендується використовувати при підготовці довідки про фінансовий стан підприємства

Таблиця 2

Алгоритм розрахунку фінансових показників (коефіцієнтів)

	Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення
1. Аналіз майнового стану підприємства			
1.1.	Коефіцієнт зносу основних засобів	$\frac{\text{ф. 1 ряд. 032}}{\text{ф. 1 ряд. 031}}$	зменшення
1.2.	Коефіцієнт оновлення основних засобів	$\frac{\text{ф. 5 ряд. 260 (гр. 5)}}{\text{ф. 1 ряд. 031 (гр. 4)}}$	збільшення
1.3.	Коефіцієнт вибуття основних засобів	$\frac{\text{ф. 5 ряд. 260 (гр. 8)}}{\text{ф. 1 ряд. 031 (гр. 3)}}$	повинен бути меншим, ніж коефіцієнт оновлення основних засобів
2. Аналіз ліквідності підприємства			
2.1.	Коефіцієнт покриття	$\frac{\text{ф. 1 ряд. 260}}{\text{ф. 1 ряд. 620}}$	>1
2.2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{ф. 1 (ряд. 260 - ряд. 100 - ряд. 110 - ряд. 120 - ряд. 130 - ряд. 140)}}{\text{ф. 1 ряд. 620}}$	0,6 - 0,8
2.3.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{ф. 1 (ряд. 220 + ряд. 230 + ряд. 240)}}{\text{ф. 1 ряд. 620}}$	>0 збільшення

		ф. 1 ряд. 620	
2.4.	Чистий оборотний капітал (тис. грн.)	ф. 1 (ряд. 260 - ряд. 620)	>0 збільшення
3. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства			
3.1.	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	$\frac{\text{ф. 1 ряд. 380}}{\text{ф. 1 ряд. 640}}$	>0,5
3.2.	Коефіцієнт фінансування	$\frac{\text{ф. 1 (ряд. 430 + ряд. 480 + ряд. 620 + ряд. 630)}}{\text{ф. 1 ряд. 380}}$	<1 зменшення
3.3.	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	$\frac{\text{ф. 1 (ряд. 260 - ряд. 620)}}{\text{ф. 1 ряд. 620}}$	>0,1
3.4.	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{ф. 1 (ряд. 260 - ряд. 620)}}{\text{ф. 1 ряд. 380}}$	>0 збільшення
4. Аналіз ділової активності підприємства			
4.1.	Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 035}}{\text{ф. 1 (ряд. 280 (гр. 3) + ряд. 280 (гр. 4)) / 2}}$	збільшення
4.2.	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 035}}{\text{ф. 1 (е (ряд. 520 / ряд. 600) гр. 3 + е (ряд. 520 ряд. / 600) гр. 4) / 2}}$	збільшення
4.3.	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 035}}{\text{ф. 1 (е (ряд. 150 / ряд. 210) гр. 3 + е (ряд. 150 / ряд. 210) гр. 4) / 2}}$	збільшення
4.4.	Строк погашення дебіторської заборгованості (днів)	$\frac{\text{Тривалість періоду}}{\text{Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості}}$	зменшення
4.5.	Строк погашення кредиторської заборгованості (днів)	$\frac{\text{Тривалість періоду}}{\text{Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості}}$	зменшення
4.6.	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 040}}{\text{ф. 1 (е (ряд. 100 / ряд. 140) гр. 3 + е (ряд. 100 / ряд. 140) гр. 4) / 2}}$	збільшення
4.7.	Коефіцієнт оборотності основних засобів	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 035}}{\text{-----}}$	збільшення

	(фондовіддача)	ф. 1 (ряд. 031 (гр. 3) + ряд. 031 (гр. 4)) / 2	
4.8.	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 035}}{\text{ф. 1 (ряд. 380 (гр. 3) + ряд. 380 (гр. 4)) / 2}}$	збільшення
5. Аналіз рентабельності підприємства			
5.1.	Коефіцієнт рентабельності активів	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 220 або ряд. 225}}{\text{ф. 1 (ряд. 280 (гр. 3) + ряд. 280 (гр. 4)) / 2}}$	>0 збільшення
5.2.	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 220 або ряд. 225}}{\text{ф. 1 (ряд. 380 (гр. 3) + ряд. 380 (гр. 4)) / 2}}$	>0 збільшення
5.3.	Коефіцієнт рентабельності діяльності	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 220 або ряд. 225}}{\text{ф. 2 ряд. 035}}$	>0 збільшення
5.4.	Коефіцієнт рентабельності продукції	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 100 (або ряд. 105) + ряд. 090 - ряд. 060}}{\text{ф. 2 (ряд. 040 + ряд. 070 + ряд. 080)}}$	>0 збільшення
6. Аналіз прибутковості			
6.1.	Коефіцієнт прибутковості акцій	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 320}}{\text{Ринкова вартість 1 акції}}$	
6.2.	Коефіцієнт дивідендного доходу	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 340}}{\text{Ринкова вартість 1 акції}}$	
6.3.	Коефіцієнт виплати дивідендів	$\frac{\text{Виплата дивідендів на 1 акцію ф. 2 ряд. 340}}{\text{ф. 2 ряд. 320}}$	

Примітки:

ф. 1 - "Баланс підприємства";

ф. 2 - "Звіт про фінансові результати";

ф. 5 - "Примітки до річної фінансової звітності".

Типова структура підрозділу безпеки підприємства

Підрозділ безпеки підприємства - це штатний структурний підрозділ, який підпорядковується безпосередньо керівнику або власнику і організовує у взаємодії з іншими структурними підрозділами, а також зовнішніми суб'єктами державної та недержавної системи безпеки вирішення завдань щодо попередження, зниження рівня і протидії небезпекам, загрозам та ризикам, створюючи умови для стійкого функціонування і розвитку підприємства. Підрозділ безпеки забезпечує діяльність підприємства.

У системі економічної безпеки підприємства цей підрозділ здійснює свою діяльність з метою захисту економічних інтересів підприємства, його власників шляхом виявлення, діагностування, мінімізації, зниження та недопущення проявам загроз та небезпек для його функціонування.

Виходячи з мети, яку вирішує підрозділ безпеки у системі економічної безпеки підприємства, ми можемо визначити його основні функції та завдання. Основними функціями підрозділу безпеки [рис.1] є:

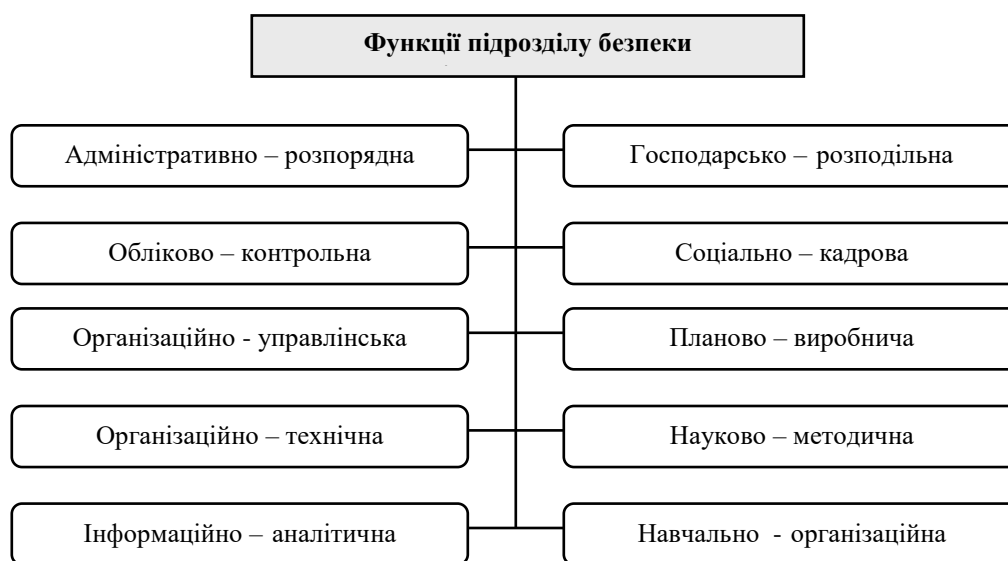

Рис. 1. Функції підрозділу безпеки

Адміністративно-розпорядча функція реалізується шляхом підготовки рішень щодо встановлення і підтримання режимів безпеки, визначення повноважень, прав, обов'язків і відповідальності всіх суб'єктів системи забезпечення безпеки підприємства, а також здійсненню представницьких функцій підприємства з питань забезпечення безпеки.

Господарсько-розпорядча функція реалізується шляхом участі підрозділу безпеки у визначенні ресурсів, необхідних для ефективної роботи системи безпеки підприємства, у підготовці та проведенні заходів щодо забезпечення схоронності та захисту майна, засобів виробництва, сировини і готової продукції, будівель і споруд, транспортних засобів, фінансових ресурсів та інтелектуальної власності.

Обліково-контрольна функція реалізується шляхом проведення постійного моніторингу процесів, які протікають у внутрішньому та зовнішньому середовищах підприємства з метою своєчасного виявлення реальних і потенційних загроз та небезпек фінансової стабільності та стійкості підприємства. Здійснення оцінки рівня можливого їх негативного впливу на стан економічної безпеки підприємства. Проведення контролю за критичними ситуаціями, які виникають на підприємстві та навколо нього, а також здійснення обліку всіх факторів загроз та небезпек для діяльності підприємства.

Соціально-кадрова функція реалізується підрозділом безпеки за активною взаємодією з іншими структурними підрозділами підприємства. Основними завданнями є виявлення рівня лояльності та надійності персоналу. Вона полягає в сприянні розстановці кадрів, виявленні негативних тенденцій, можливих причин та умов соціальної напруженості, в попередженні і локалізації конфліктів, створення нормальної атмосфери, проведення інструктажів персоналу об'єкта з питань забезпечення безпеки. Формуванні у нього почуття відповідальності за дотримання встановлених режимів безпеки.

Організаційно-управлінська функція реалізується шляхом здійснення управлінського впливу на утворення та ефективну підтримку організаційної структури управління процесом забезпечення безпеки. Утворенням гнучких тимчасових структур по забезпеченню безпеки (комітетів, комісій) за окремими напрямками роботи. Організує взаємодію та координацію між окремими ланками управління для досягнення заданих програмних цілей.

Планово-виробнича функція здійснюється шляхом розробки концепції безпеки, стратегії безпеки, оперативних, тактичних, ситуативних та оперативних планів з протидії небезпекам і загрозам для діяльності підприємства. Підготовкою та проведенням заходів по реалізації планів з безпеки, контролю за станом режимів безпеки як на підприємстві в цілому, так і в окремих його підрозділах. Сприяє створенню необхідних умов для підтримки конкурентно спроможності продукції підприємства.

Організаційно-технічна функція здійснюється шляхом проведення заходів матеріальних-технічного і фінансового забезпечення діяльності суб'єктів системи забезпечення економічної безпеки, створення необхідних умов для впровадження і освоєння спеціальних засобів, технік та технологій з безпеки. Впровадження інноваційних технічних рішень і технологій забезпечення безпеки.

Науково-методична функція реалізується шляхом накопичення, аналізу і осмислення передового досвіду та інновацій у галузі забезпечення безпеки. Проведення власними силами, а також із залученням наукових організацій і окремих учених для проведення наукових досліджень спрямованих на вдосконалення системи безпеки, розробки та впровадження нових технологій, організаційних структур, форм і методів роботи з протидії загрозам безпеки підприємству.

Інформаційно-аналітична функція спрямована на організацію і

проведення активної та цілеспрямованої роботи по збору, накопиченню, обробки і аналізу інформації про процеси, які відбуваються в зовнішньому і внутрішньому середовищах підприємства і можуть негативно впливати на його діяльність. Збір, оцінка та надання необхідної інформації для здійснення ефективного управління підприємством і його системою економічної безпеки.

Навчально-організаційна функція спрямована на організацію системи диференційованого навчання, підвищення кваліфікації та інструктажів співробітників штатного підрозділу безпеки, а також керівників підприємства, його структурних підрозділів і всього персоналу в галузі безпеки. Мета навчання - оперативно доводити до персоналу підприємства і його штатного структурного підрозділу безпеки інформацію в частині що стосується їх діяльності про всі чинники небезпек і загроз, а також знайомити з інноваційними технологіями, формами і методами використовуваними у сфері забезпечення економічної безпеки підприємств.

Свої функції підрозділ безпеки виконує за активної взаємодії з іншими структурними підрозділами підприємства, що дозволяє залучати для вирішення завдань забезпечення безпеки провідних фахівців є професіоналами в різних галузях економіки, у тому числі фінансистів, економістів, технологів, маркетингологів, програмістів, юристів, тощо. Організаційна структура підрозділу безпеки є одним з основних елементів управління підрозділом. Вона характеризується розподілом цілей і завдань по забезпеченню безпеки між підрозділами та суб'єктами забезпечення безпеки. По суті, структура управління безпекою - це організаційна форма роботи по прийняттю та реалізації управлінських рішень в галузі забезпечення безпеки. Таким чином, організаційна структура управління підрозділом безпеки - це сукупність управлінських ланок, розташованих у визначеній підпорядкованості, що забезпечує взаємозв'язок між керуючими та керованою системами. Метою

утворення підрозділу безпеки на підприємстві є організація професійного забезпечення протидії зовнішнім та внутрішнім загрозам та небезпекам підприємству.

Виходячи з визначеної мети діяльності підрозділу безпеки та функцій покладених на цей підрозділ, ми можемо визначити основні завдання цього підрозділу. Основними з них є:

- забезпечення захисту економічних інтересів засновників підприємства;
- надання допомоги керівництву підприємства у забезпеченні контролю за якістю здійснення ведучого виду господарської діяльності, сприяння у забезпеченні виконання ліцензійних вимог (якщо підприємство здійснює ліцензійний вид діяльності);
- здійснення профілактики правопорушень серед персоналу;
- забезпечення особистої безпеки керівників та засновників підприємства;
- сприяння своєю діяльністю (через забезпечення безпеки) стійкому розвитку підприємства;
- забезпечення фізичної схоронності майна, активів підприємства, особистих речей його персоналу;
- виявлення представників персоналу, які здійснюють порушення чинного законодавства або своєю поведінкою дискредитують діяльність підприємства;
- забезпечення безпеки персоналу та відвідувачів під час їх перебування на підприємстві;
- здійснення навчання та консультування персоналу з питань безпеки, встановлювати та здійснювати контроль за дотриманням режимів безпеки;
- організувати та контролювати здійснення захисту комерційної таємниці та інтелектуальної власності підприємства;

- збирання інформації для надання її засновникам та керівництву про прояви негативних тенденцій і фактів серед персоналу підприємства;
- виявляти факти та організувати протидію проявам недобросовісної конкуренції;
- виявляти та протидіяти проявам корупції, як з боку персоналу та із боку недобросовісних чиновників від влади;
- приймати участь у здійсненні аналізу фінансової стійкості підприємства, виявляти факти порушень фінансової дисципліни серед відповідних осіб персоналу підприємства;
- розробляти та контролювати режими допуску працівників та інших осіб на підприємство;
- приймати участь щодо оцінки надійності партнерів, контрагентів;
- здійснювати моніторинг реальних та потенційних загроз та небезпек для діяльності підприємства; здійснювати оцінку стану економічної безпеки на підприємстві та надавати пропозиції, щодо її поліпшення;
- здійснювати технічний захист інформації на підприємстві;
- приймати участь у проведенні службових розслідувань, які пов'язані з діяльністю персоналу підприємства;
- взаємодіяти з державною правоохоронною системою при забезпеченні безпеки на підприємстві. Контролювати стан протипожежної безпеки.

Діяльність підрозділу безпеки на підприємстві відповідно визначених функцій та пріоритетних завдань буде складатися з наступних напрямків діяльності:

- забезпечення охорони (фізичний захист активів підприємства) – охоронної діяльності (охорона майна, фізична охорона, контрольно – пропускний та внутрішньо об'єктовий режими, режими допуску та ін.);

- захисту економічних інтересів – діяльності по захисту (захист комерційної таємниці, інтелектуальної власності, інформаційних та комунікаційних ресурсів тощо);
- інформаційно – аналітичної діяльності (збір та аналіз інформації для забезпечення економічної безпеки);
- профілактичної діяльності (профілактика правопорушень на підприємстві шляхом підтримки режимів безпеки).

Виходячи з цього і формується відповідна організаційна та штатна структура цього підрозділу. Вона може бути організаційно представлена у виді: департаменту безпеки, управління, служби, відділу тощо [рис.2]. За основу, щодо формування організаційної структури підрозділу безпеки підприємства ми рекомендуємо використовувати підходи, щодо формування структурних підрозділів у органах виконавчої влади України. Згідно постанові Кабінету Міністрів України № 179 від 12.03. 2005р. «Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій» визначено:

Департамент - структурний підрозділ, що утворюється для виконання основних завдань високого ступеня складності (багатогалузевість, багатofункціональність, програмно-цільовий напрям діяльності), координації роботи, пов'язаної з виконанням цих завдань, за умови, що у його складі буде не менш як чотири відділи;

Самостійне управління (самостійний відділ) - структурний підрозділ одногалузевого або однофункціонального спрямування. До складу управління входять не менш як два відділи. Самостійний відділ утворюється з чисельністю не менш як 6 працівників;

Самостійний сектор - структурний підрозділ, що утворюється для виконання завдань за окремим напрямом діяльності органу виконавчої влади,

функції якого неможливо поєднати з функціями інших структурних підрозділів, з чисельністю не менш як 2 працівники;

Відділ у складі департаменту (самостійного управління) - структурний підрозділ, що утворюється для виконання завдань за одним напрямом (функцією) діяльності органу виконавчої влади, з чисельністю не менш як 5 працівників;

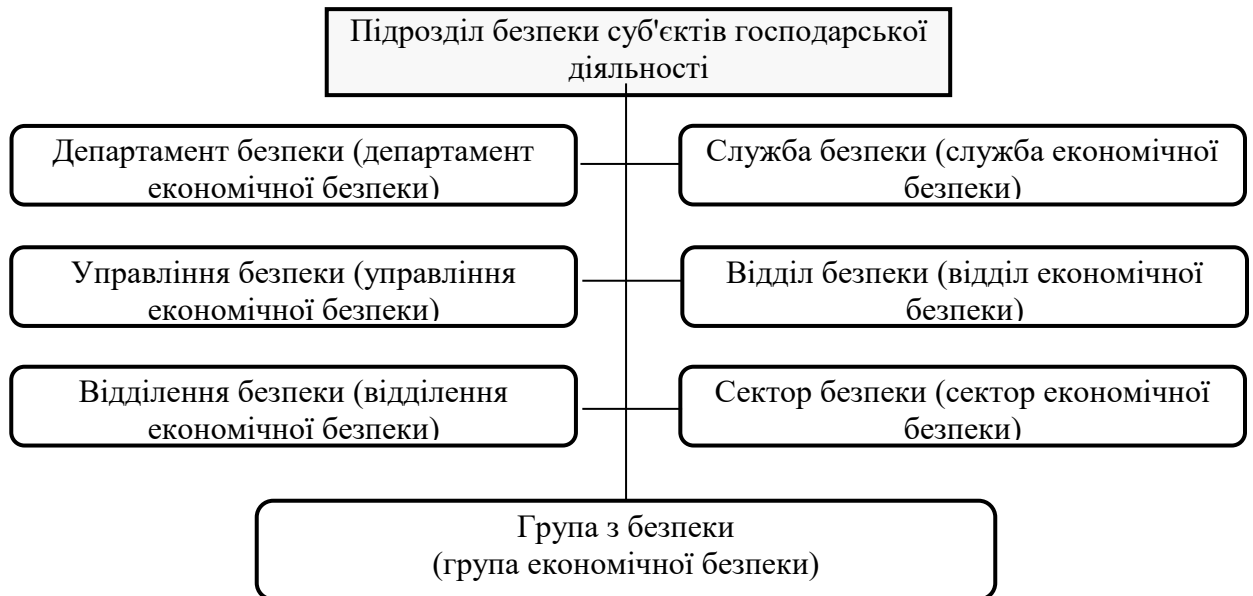

Рис. 2. Організаційна структура підрозділу безпеки підприємства

Разом з тим на підприємстві, як суб'єкту господарської та підприємницької діяльності за ініціативою його керівництва можуть утворюватися аналогічні організаційні структури (підрозділи безпеки) без урахування вимог цієї постанови КМ України.

На наш погляд, мінімальна чисельність персоналу у організаційних структурах безпеки повинна бути:

- Група – 2 штатні працівника;
- Відділення – від 3 штатних працівників;
- Сектор – від 4 штатних працівників;

- Відділ – від 5 штатних осіб;
- Служба – від 6 штатних осіб;
- Управління – від 8 штатних осіб;
- Департамент – від 12 штатних осіб.

Разом з тим, визначення організаційної структури потребує розробки штатної структури підрозділу безпеки. За основу формування штатної структури підрозділу безпеки необхідно брати показник професійних назв робіт за кодами професій, визначених у Національному класифікаторі професій ДК 003: 2010. У даному випадку ми повинні опиратися на назви професій та їх кваліфікаційні характеристики, які стосуються безпеки підприємств, установ, організацій [табл.1-2].

Номенклатура посад/ професійних назв робіт

(відповідно до Національного класифікатора України ДК 003: 2010
"Класифікатор професій та галузевого випуску Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників «Безпека господарської діяльності підприємства, установи, організації»)

№ з/п	Професійні назви робіт	Код КП
1	Менеджер (управитель) систем з інформаційної безпеки	1495
2	Професіонал з фінансово-економічної безпеки	2414.2
3	Професіонал з інтелектуальної власності	2419.2
4	Професіонал із організації інформаційної безпеки	2149.2
5	Аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	2414.2
6	Радник	2429
7	Консультант	2429.2
8	Науковий співробітник (фінансово-економічна безпека підприємств, установ та організацій)	2414.1
9	Науковий співробітник – консультант (фінансово-економічна безпека підприємств, установ та організацій)	2414.1
10	Фахівець з фінансово-економічної безпеки	3411
11	Фахівець із туристичної безпеки	3414
12	Фахівець із організації інформаційної безпеки	3439
13	Фахівець з протипожежної безпеки	3439
14	Фахівець із організації майнової та особистої безпеки	3450
15	Фахівець із організації захисту інформації з обмеженим доступом	3439
16	Інспектор воєнізованої охорони	3450
17	Оператор технічних засобів контролю на безпеку	4133

№ з/п	Професійні назви робіт	Код КП
18	Черговий	4222
19	Черговий пульта (пульт централізованого спостереження)	4222
20	Комендант	5121
21	Охоронник	5169
22	Охоронець	5169
23	Черговий бюро перепусток	5169
24	Контролер на контрольно-пропускному пункті	5169
25	Кінолог	6129

Таблиця 2

Нові професійні назви робіт, які увійшли до Зміни № 1 до Національного класифікатора України ДК 003: 2010 .

№ з/п	Професійні назви робіт	Код КП
1	Керівник (директор, начальник) підрозділу (служби, управління, департаменту) з безпеки (фінансово-економічної, інформаційної)	1229.7
2	Керівник підрозділу з охорони та безпеки (фізичної та майнової)	1229.7
3	Керівник (начальник) підрозділу (відділу, сектору, групи) з безпеки (фінансово-економічної, інформаційної)	1229.7
4	Професіонал з охоронної діяльності та безпеки	2423.2
5	Професіонал із організації захисту інформації з обмеженим доступом	2149.2
6	Приватний детектив	2429
7	Помічник приватного детектива	3450

Організаційна структура, кількісний та якісний склад, рівень технічної оснащеності, розміри фінансування та місце штатного підрозділів економічної безпеки в структурі підприємства залежать від ряду об'єктивних і суб'єктивних факторів у тому числі:

- рівня прибутковості та величини підприємства;
- особливостей розміщення структурних підрозділів та виробничих потужностей, складів і транспортних комунікацій підприємства;
- виду діяльності підприємства;
- рівня криміналізації сегмента ринку, на якому працює підприємство;
- кількості та якості персоналу;
- рівня конкуренції;
- міжнародної конкуренції;

- адміністративного впливу органів державної влади і управління;
- рівня корупції та наявності недобросовісної конкуренції;
- можливостей фінансування діяльності фахівців системи безпеки;
- поглядів і позиції керівників (власників) підприємства на необхідність побудови системи безпеки та її архітектуру, тощо.

Сама система економічної безпеки підприємства складається з діяльності зовнішніх та внутрішніх суб'єктів забезпечення безпеки.

До внутрішніх суб'єктів забезпечення безпеки підприємства слід віднести:

- Засновників та керівників підприємства;
- Працівників штатного підрозділу безпеки;
- Керівників інших структурних підрозділів підприємства;
- Інший персонал підприємства.

Через підрозділ безпеки здійснюється управління діяльністю зовнішніх та внутрішніх суб'єктів забезпечення безпеки на підприємстві, організується взаємодія з представниками правоохоронної системи держави. Тобто через підрозділ безпеки здійснюється координація діяльності по забезпеченню безпеки підприємства і у той же час підрозділ безпеки сам є механізмом забезпечення безпеки. Тобто його організаційно-штатна структура повинна давати йому можливість виконувати покладені на безпеку завдання. Виходячи з вищевикладеного ми можемо розробити типову організаційно-штатну структуру підрозділу безпеки, наприкладі департаменту безпеки корпорації.

Вона складається з відповідних управлінь, відділів, служби, відділень, груп. Так на службу директора департаменту покладені фактично штабні функції (функції контролінгу). Інші структурні підрозділи департаменту безпеки є виконавчими.

Організаційно – штатна структура Служби директора департаменту безпеки

№ п/п	Організаційна структура департаменту безпеки	Штатна посада працівника департаменту безпеки	Код професії відповідно ДК003:2010
1.		Директор департаменту безпеки	1229.7
2.	Служба директора департаменту:	Заступник директора департаменту – керівник служби директора департаменту	1229.7
3.	Група планування, координації та контролю виконання:	2 - 3 особи	
		Керівник групи	1229.7
		Провідний аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	2414.2
		Провідний професіонал з фінансово-економічної безпеки	2414.2
4.	Відділ навчально-наукового, експертного та методичного забезпечення:	3-4 особи	
		Керівник відділення	1229.7
		Провідний науковий співробітник (фінансово-економічна безпека)	2414.1
		Науковий співробітник (фінансово-економічна безпека)	2414.1
5.	Група внутрішньої безпеки:	2 особи	
		Керівник групи	1229.7
		Провідний професіонал з фінансово-економічної безпеки	2414.2
6.	Група радників, консультантів та помічників директора департаменту:	Від 2 осіб	
		Керівник групи	1229.7
		Консультант	2419.2
		Науковий співробітник - консультант (фінансово-економічна безпека)	2414.2
		Помічник керівника департаменту	3436.2/3436.9
		Радник	2429
7.	Група забезпечення функціонування департаменту безпеки:	Від 2-3 осіб	
		Керівник групи	1229.7
		Інженер з комп'ютерних систем	2131.2
		Юрист	2421.2
		Прес-секретар	1234
		Секретар	4115

Основними завданнями цього підрозділу є:

- Організація роботи департаменту безпеки;
- Координація роботи підрозділів департаменту;
- Контроль за виконанням планів підрозділами департаменту;
- Організація навчально-методичного та експертного забезпечення роботи департаменту;
- Забезпечення власної безпеки, як структурного підрозділу підприємства;

- Матеріально-технічне забезпечення роботи департаменту;
- Інформаційне забезпечення роботи департаменту;
- Забезпечення взаємодії керівництва департаменту з зовнішніми суб'єктами безпеки.
- Надання допомоги директору департаменту в управлінні системою забезпечення безпеки;
- Забезпечення представництва департаменту безпеки у роботі комісій (тендерній, цінovій тощо).

Організаційно – штатна структура Управління спеціального забезпечення економічної безпеки департаменту безпеки

№ п/п	Організаційна структура департаменту безпеки	Штатна посада працівника департаменту безпеки	Код професії відповідно ДК003:2010
1.	1. Управління забезпечення економічної безпеки:	Начальник управління забезпечення фінансово-економічної безпеки	1229.7
2	1.1. Відділ спеціального забезпечення економічної безпеки	Від 4 осіб	
		Начальник відділу спеціального забезпечення економічної безпеки – заступник начальника Управління	1229.7
		Провідний професіонал з фінансово-економічної безпеки	2414.2
		Провідний аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	2414.2
		Професіонал з фінансово-економічної безпеки	2414.2
3.	Відділення забезпечення економічної безпеки адміністративно-управлінських підрозділів	2-3 особи	
		Керівник відділення	1229.7
		Провідний професіонал з фінансово-економічної безпеки	2414.2
		Професіонал з фінансово-економічної безпеки	2414.2
4.	Відділення забезпечення економічної безпеки виробничих підрозділів	Від 3 осіб	
		Керівник відділення	1229.7
		Професіонал з фінансово-економічної безпеки	2414.2
		Фахівець з фінансово-економічної безпеки	3411
		Фахівець з фінансово-економічної безпеки	3411
5.	Відділення забезпечення економічної безпеки ЗЕД, роботи з клієнтами та контрагентами	2-3 особи	
		Керівник відділення	1229.7
		Професіонал з фінансово-економічної безпеки	2414.2
		Професіонал з фінансово-економічної безпеки	2414.2
6.	Група забезпечення економічної безпеки інших підрозділів	2 особи	
		Керівник групи	1229.7
		Професіонал з фінансово-економічної безпеки	2414.2
7.	1.2. Відділ захисту	Від 4 осіб	

	комерційної таємниці та інтелектуальної власності	Начальник відділу	1229.7
		Провідний професіонал з інтелектуальної власності	2419.2
		Професіонал з захисту інформації з обмеженим доступом	2149.2
		Юрист	2421.2
		Фахівець з організації захисту інформації з обмеженим доступом	3439
8.	Група використання технічних засобів захисту інформації	3-4 особи	
		Керівник групи	1229.7
		Професіонал з захисту інформації з обмеженим доступом	2149.2
		Професіонал із організації інформаційної безпеки	2149.2
		Адміністратор бази даних	2131.2
9.	1.3. Відділ забезпечення надійності персоналу	Від 3-4 осіб	
		Начальник відділу	1229.7
		Юрист	2421.2
		Психолог (у т.ч. фахівець з роботи на поліграфі (детекторі брехні)	2445.2
		Професіонал з фінансово-економічної безпеки	2414.2
		Аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	2414.2
10.	Відділення перевірки персоналу	Від 3 осіб	
		Начальник відділення	1229.7
		Професіонал з фінансово-економічної безпеки	2414.2
		Фахівець з фінансово-економічної безпеки	3411
		Фахівець з фінансово-економічної безпеки	3411
11.	Група проведення розслідувань	2-3 особи	
		Керівник групи (з вищою юридичною освітою)	1229.7
		Професіонал з фінансово-економічної безпеки	2414.2
		Фахівець з фінансово-економічної безпеки	3411

Основними завданнями цього підрозділу є:

- Забезпечення економічної безпеки на підприємстві і в його підрозділах;
- Забезпечення кадрової безпеки на підприємстві;
- Забезпечення захисту комерційної таємниці та інтелектуальної власності;
- Проведення службових розслідувань;
- Організація та контроль за виконанням режимів безпеки в підрозділах підприємства;
- Збір інформації щодо надійності контрагентів підприємства;
- Забезпечення перевірки персоналу щодо його лояльності;
- Моніторинг стану морально-психологічного клімату в підрозділах підприємства;

- Профілактика скоєння злочинів персоналом або іншими особами на підприємстві.

**Організаційно – штатна структура Управління інформаційно –
аналітичного забезпечення безпеки департаменту безпеки**

№ п/п	Організаційна структура департаменту безпеки	Штатна посада працівника департаменту безпеки	Код професії відповідно ДК003:2010
1.	2. Управління інформаційно – аналітичного забезпечення безпеки:	Начальник управління інформаційно – аналітичного забезпечення безпеки	1229.7
		Провідний аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	2414.2
2	2.1. Відділ аналітичного забезпечення та прогнозування	Від 4 осіб	
		Начальник відділу аналітичного забезпечення та прогнозування – заступник начальника Управління	1229.7
		Провідний аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	2414.2
		Аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	2414.2
		Аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	2414.2
3.	2.2. Відділ збору та оцінки інформації	Від 5 осіб	
		Керівник відділу	1229.7
		Аналітик комп'ютерного банку даних	2131.2
		Адміністратор бази даних	2131.2
		Програміст (база даних)	2131.2
		Професіонал з фінансово-економічної безпеки	2414.2
4.	Група збору інформації	Фахівець з фінансово-економічної безпеки	3411
		Від 2 осіб	
		Керівник групи	1229.7
		Аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	2414.2
5.	Група оцінки інформації	Аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	2414.2
		Від 2 осіб	
		Керівник групи	1229.7
		Провідний аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	2414.2
6.	Група моніторингу загроз та небезпек	Аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	2414.2
		Від 2 осіб	
		Керівник групи	1229.7
		Провідний аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	2414.2
7.	2.3. Відділення обліково -аналітичного забезпечення економічної безпеки (на правах відділу)	Аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	2414.2
		Від 3 осіб	
		Начальник відділення	1229.7
		Провідний аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	2414.2
		Аудитор	2411.2

Основними завданнями цього підрозділу є:

- Здійснення моніторингу загроз та небезпек діяльності підприємству;
- Оцінка стану економічної безпеки підприємства та надання пропозицій, щодо її поліпшення;
- Здійснення обліково-аналітичного забезпечення безпеки;
- Оцінка надійності партнерів та контрагентів;
- Оцінка діяльності конкурентів;
- Підготовка меморандумів щодо стану внутрішніх та зовнішніх загроз та небезпек для діяльності підприємству;
- Моніторинг процесу забезпечення економічної безпеки на підприємстві;
- Розробка пропозицій щодо мінімізації загроз та небезпек діяльності підприємству;
- Оцінка інноваційних проектів щодо визначення негативних наслідків при їх реалізації.

Організаційно – штатна структура Управління захисту інформації департаменту безпеки

№ п/п	Організаційна структура департаменту безпеки	Штатна посада працівника департаменту безпеки	Код професії відповідно ДК003:2010
1.	3. Управління захисту інформації:	Начальник управління захисту інформації	1229.7
		Менеджер з систем інформаційної безпеки	1495
		Головний професіонал із організації інформаційної безпеки	2149.2
2	3.1. Відділ технічного захисту інформації	Від 5 осіб	
		Начальник відділу технічного захисту інформації – заступник начальника Управління	1229.7
		Професіонал із організації інформаційної безпеки	2149.2
		Фахівець із організації інформаційної безпеки	3439
		Професіонал з організації захисту інформації з обмеженим доступом	2149.2
		Адміністратор бази даних	2131.2
		Програміст (база даних)	2131.2
3.	Група технічного захисту інформації в інформаційних системах	2-3 особи	
		Керівник групи	1229.7
		Професіонал із організації інформаційної	2149.2

		безпеки	
		Фахівець із організації інформаційної безпеки	3439
		Фахівець із організації інформаційної безпеки	3439
4.	Група технічного захисту інформації в комунікаційних системах	2-3 особи	
		Керівник групи	1229.7
		Фахівець із організації інформаційної безпеки	3439
		Професіонал із організації захисту інформації з обмеженим доступом	2149.2
		Фахівець із організації захисту інформації з обмеженим доступом	3439
5.	3.2. Відділ технічного контролю за використанням інформаційного ресурсу	Від 5 осіб	
		Начальник відділу	1229.7
		Менеджер систем з інформаційної безпеки	1495
		Аналітик комп'ютерного банку даних	2131.2
		Програміст (база даних)	2132.2
		Професіонал із організації інформаційної безпеки	2149.2
		Фахівець із організації інформаційної безпеки	3439
		Фахівець із організації інформаційної безпеки	3439

Основними завданнями цього підрозділу є:

- Організація захисту інформації у комп'ютерних та комунікаційних системах;
- Організація та контроль за додержанням вимог доступу працівників до інформації, яка є обмеженою для використання;
- Організація контролю за використанням персоналом інформаційного ресурсу підприємства;
- Контроль за дотриманням вимог, щодо організації захисту інформації, яка відноситься до комерційної таємниці або інформації з обмеженим доступом підрозділами підприємства.
- Моніторинг інформаційного простору з метою виявлення негативної інформації щодо діяльності підприємства та його власників.

**Організаційно – штатна структура Управління фізичної безпеки
(фізичного захисту активів) департаменту безпеки**

№ п/п	Організаційна структура департаменту безпеки	Штатна посада працівника департаменту безпеки	Код професії відповідно
-------	--	---	-------------------------

			ДК003:2010	
1.	4. Управління фізичної безпеки:	Начальник управління фізичної безпеки	1229.7	
2.	4.1. Група планування та здійснення контролю	2 особи		
		Керівник групи	1229.7	
		Головний професіонал з організації охоронної діяльності та безпеки	2423.2	
		Професіонал з організації охоронної діяльності та безпеки	2423.2	
3.	4.2. Відділ охорони стаціонарних об'єктів	Від 5 осіб		
		Керівник підрозділу з охорони та безпеки (фізичної майнової)	1229.7	
		Професіонал з організації охоронної діяльності та безпеки	2423.2	
		Фахівець з організації майнової та особистої безпеки	3450	
		Фахівець з організації майнової та особистої безпеки	3450	
		Охоронники (I-IV розрядів) в залежності від кількості об'єктів стаціонарної охорони та порядку і режиму організації охорони об'єктів	5169	
		Група кінологічного забезпечення охорони	Від 2 осіб	
		Керівник групи	1229.7	
		Старший кінолог	6129	
		Кінолог	6129	
		Кінолог	6129	
	4.	4.3. Відділ фізичної безпеки	Від 5 осіб	
			Керівник відділу з фізичної безпеки	1229.7
Професіонал з організації охоронної діяльності та безпеки			2423.2	
Фахівець з організації майнової та особистої безпеки			3450	
Старший охоронець			5169	
Охоронці			5169	
Група забезпечення особистої безпеки			Від 3 осіб	
		Керівник групи з фізичної безпеки	1229.7	
		Професіонал з організації охоронної діяльності та безпеки	2423.2	
		Старший охоронець	5169	
		Охоронці	5169	
		Передова група	Від 3 осіб	
		Керівник групи з фізичної безпеки	1229.7	
		Фахівець з організації майнової та особистої безпеки	3450	
		Фахівець з організації майнової та особистої безпеки	3450	
5.		4.4. Група забезпечення протипожежної безпеки	2-3 особи	
			Керівник групи із забезпечення протипожежної безпеки	1229.7
			Провідний фахівець з протипожежної безпеки	3439
			Фахівець з протипожежної безпеки	3439
6.	4.5. Відділення технічних засобів забезпечення охорони та безпеки	Від 4 осіб		
		Керівник відділення	1229.7	
		Професіонал з організації охоронної діяльності та безпеки	2423.2	

		Оператор технічних засобів контролю на безпеку	4133
		Оператор технічних засобів контролю на безпеку	4133
		Оператор технічних засобів контролю на безпеку	4133
		Черговий пульта (пульт централізованого спостереження)	4222
7.	4.6. Відділення забезпечення пропускнуго режиму	Від 4 осіб	
		Керівник відділення	1229.7
		Фахівець з організації майнової та особистої безпеки	3450
		Черговий бюро перепусток	5169
		Контролер на контрольно-пропускнуму пункті	5169
		Комендант	5121
		Черговий	4222
8.	4.7. Група матеріально-технічного забезпечення діяльності управління	2 особи	
		Керівник групи	1229.7
		Фахівець з організації майнової та особистої безпеки	3450

Основними завданнями цього підрозділу є:

- Організація та забезпечення фізичного захисту активів підприємства;
- Організація та забезпечення особистої безпеки керівництва підприємства;
- Організація та підтримка пожежної безпеки;
- Забезпечення схоронності особистого майна персоналу та відвідувачів підприємства під час їх знаходження на підприємстві.

Таким чином, нами запропонована типова організаційно – штатна структура підрозділу безпеки підприємства. За основу взято формування департаменту безпеки, виходячи з функцій та завдань, які повинні вирішуватись цим підрозділом. Разом з тим, кожний керівник підприємства як відповідальний за безпеку на підприємстві разом з керівником підрозділу безпеки визначає організаційно-штатну структуру для свого підрозділу безпеки. Наданні нами пропозиції, щодо організаційно-штатного забезпечення підрозділу безпеки є основою для формування інших підрозділів безпеки суб'єктів господарської діяльності.

9. Висновок

Забезпечення фінансово-економічної безпеки в діяльності підприємства залишається досить актуальним питанням на сьогоднішній день в Україні.

Тому постає проблема запровадження в умовах ведення бізнесу відповідного механізму управління, на цей процес суттєво впливає забезпечення фінансової безпеки на рівні національної економіки.

Отже, фінансово-економічна безпека є результатом прояву комплексного ряду відповідних характеристик, які включають в себе ступінь насиченості фінансовими ресурсами та їхній якісний склад, баланс доходів та витрат підприємства, стратегічні пріоритети керівного складу підприємства, забезпечення сталості розвитку, гнучкість в управлінні та прийнятті рішень тощо. Підсумовуючи можемо з упевненістю стверджувати, що головною метою фінансової безпеки підприємства є гарантія його стабільного та максимально ефективного функціонування сьогодні та достатній потенціал розвитку в майбутньому.

Важливим висновком є те, що на сьогоднішній день в Україні законодавчо не визначено поняття «фінансово-економічної безпеки», а також є прогалини в законодавстві, що сприяє зростанню недобросовісної конкуренції, підвищенню рівня тіньової економіки. А все це, в свою чергу тягне за собою неможливість підприємств забезпечувати належний рівень фінансово-економічної безпеки без порушення законодавства.

Спектр загроз є досить різноманітний, а тому кваліфіковані працівники підприємства з питань фінансово-економічної безпеки повинні вміти протистояти таким загрозам і, тим самим, створювати відповідні умови для розвитку підприємства і його економічного зростання.

Необхідність постійного дотримання економічної безпеки зумовлюється об'єктивно наявним для кожного суб'єкта господарювання завданням

забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Рівень економічної безпеки фірми залежить від того, наскільки ефективно керівництво і спеціалісти будуть спроможні уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища.

Проблеми власної економічної безпеки виникають перед кожним підприємством не тільки в кризові періоди, але і під час роботи в стабільному економічному середовищі, комплекс розв'язуваних при цьому цільових задач має істотне розходження. В якості однієї з цілей моніторингу економічної безпеки підприємства є діагностика його стану за системою показників, що враховують специфічні галузеві особливості, найбільш характерних для даного підприємства і які мають для останнього важливе стратегічне значення.

Отже, розробка та реалізація стратегії забезпечення фінансовоекономічної безпеки підприємства за своєю суттю є елементом стратегічного управління, багатопланового, формально-поведінкового управлінського процесу, який допомагає формулювати та виконувати ефективні стратегії, що сприяють балансуванню відносин між організацією, включаючи її окремі частини, та зовнішнім середовищем, а також досягненню встановлених цілей.

Необхідність підтримки стратегічної орієнтації робить процес стратегічного управління безпекою безперервним і динамічним та визначає його метою встановлення цілей, розробку і забезпечення виконання планових показників у межах підсистем безпеки, що є основою для створення основ динамічної конкурентоспроможності і життєздатності в довгостроковій перспективі.